

RAJATORPAN KOULUN OPETUSUUNNITELMA 2016

2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Rajatorpan koulu sitoutuu valtakunnallisiin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 sekä Vantaan perusopetuksen opetussuunnitelmaan 2016.

2.1 Arvoperusta

Rajatorpan koulun arvoperusta pohjautuu Vantaan perusopetuksen arvoihin, joita ovat hyvinvointi, oppimisen ilo ja toisten kunnioitus.

Kaikessa työskentelyssä huomioidaan opiskelun ja oppimisen ilo, jolloin uusien tietojen ja taitojen omaksuminen on mielekästä. Oppilaita kannustetaan luovuuteen ja rohkeuteen etsiä uutta tietoa ja oppia uusia taitoja. Oppilaiden pystyvyyden tunnetta vahvistetaan kannustamalla oppilaita luottamaan itseensä ja omiin taitoihinsa sekä rohkaisemalla ja ohjaamalla heitä työskentelemään tavoitteidensa suuntaisesti. Koulussa kannustetaan avoimeen ja vuorovaikutteiseen keskustelukulttuuriin, jossa oppilaat tulevat kuulluiksi ja he pystyvät vaikuttamaan koulun arkeen ikätasonsa mukaisesti.

Rajatorpan koulussa oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta omasta, toisten ja ympäristön hyvinvoinnista. Oppilaita kasvatetaan ja opetetaan kohtaamaan toisia lapsia ja aikuisia kunnioittavasti, myönteisesti ja rakentavasti. Rajatorpan koulu on sitoutunut toiminnassaan kestävään kehitykseen. Oppilaita kasvatetaan kestävään elämäntapaan sekä elämän ja ympäristön kunnioittamiseen, vastuullisuuteen ja suvaitsevaisuuteen. Kulttuurinen monimuotoisuus nähdään rikkautena, mikä mahdollistaa eri kulttuurien tasavertaisen kohtaamisen koulun arjessa.

Oppilas oppii perustietoja ja -taitoja turvallisessa lähikoulussa. Häntä ohjataan kohtaamaan nykyajan muuttuvan ja kulttuurisesti monimuotoisen ympäristön haasteita. Rajatorpan koulussa sekä aikuiset että oppilaat osallistuvat myönteisen ilmapiirin luomiseen ja edesauttavat omalla toiminnallaan koulurauhan ylläpitämistä.

Koulun arvojen toteutumista ja näkymistä koulutyössä seurataan, arvioidaan ja reflektoidaan jatkuvasti yhdessä henkilökunnan ja oppilaiden kanssa.

2.2 Oppimiskäsitys

Rajatorpan koulussa opetus perustuu oppimiskäsitykseen, jossa oppilas nähdään aktiivisena toimijana. Hän asettaa tavoitteita itselleen ja ratkaisee ongelmia itsenäisesti sekä yhdessä opettajan ja muiden oppilaiden kanssa. Opettaja toimii opiskelun ja oppimisen ohjaajana. Oppilasta kannustetaan, tuetaan ja ohjataan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, työskentelystään ja oman toimintansa arvioinnista. Myönteinen, monipuolinen, realistinen ja jatkuva palaute ja ohjaus vahvistavat oppilaan pystyvyyden tunnetta ja itsetuntoa. Ne edesauttavat oppilaan oppimista ja luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Oppilaat opiskelevat oppimisympäristöissä, joissa aktiivinen, itseohjautuva ja vuorovaikutuksellinen oppiminen on mahdollista. Opettaja käyttää monipuolisia opetusmenetelmiä, jotka mahdollistavat kokonaisvaltaisen oppimisen. Oppilaat huomioidaan sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien, muiden aikuisten ja eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Yhdessä tekeminen, tutkiminen ja oppiminen kehittävät oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta elinikäiselle oppimiselle. Oppimisprosessin aikana oppilaan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät. Oppilas oppii tiedostamaan omat tapansa oppia, työskentely- ja ajattelutaitoja, toimimaan itseohjautuvammin sekä ymmärtämään koulussa opittujen asioiden yhteyden omaan elämäänsä. Oppilas vaikuttaa omaan oppimiseensa kuuntelemalla, keskittymällä, osallistumalla työskentelyyn aktiivisesti, harjoittelemalla ahkerasti ja huolehtimalla terveellisistä elämäntavoista.

Oppiminen on monimuotoinen, pitkäjänteinen, yritteliäisyyttä ja sinnikkyyttä vaativa prosessi, jossa opittavat asiat ja käsitteet liitetään aiemmin opittuihin tietoihin ja taitoihin. Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, tunteet, kokemukset, työskentelytavat ja

käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Keskeistä on oppimisen ja oivalluksen ilon löytäminen ja säilyminen, mikä vahvistaa motivaatiota.

Opettaja on pedagogisessa vastuussa oppimiskäsityksen toteutumisesta. Hän seuraa ja arvioi työskentelyä yhdessä oppilaidensa ja kollegojensa kanssa.

3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄT JA YLEISET TAVOITTEET

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2016 on määritelty seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta, jotka läpäisevät kaikki oppiaineet. Laaja-alaista osaamista on tietojen ja taitojen soveltaminen tilanteiden edellyttämällä tavalla. Tärkeää on oppiainerajat ylittävä osaaminen ja arjen taitojen hallitseminen. Rajatorpan koulussa painotetaan seuraavaa neljää laaja-alaista osaamiskokonaisuutta.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelu ja oppimaan oppimisen taidot ovat kaiken oppimisen perusta. Koulutyössä luodaan perustaa elinikäiselle oppimiselle. Oppilaan kuvaa itsestään oppijana vahvistetaan, jolloin oppilas tunnistaa omat tapansa oppia, vahvuutensa ja itselleen vaikeat asiat. Ajattelua ja oppimaan oppimista painotetaan oppimisprosessin kaikissa vaiheissa työskentelyn suunnittelusta oppimisen arviointiin. Oppilas toimii oppimisprosessin aikana vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, mikä muokkaa hänen käsitystään itsestään oppijana. Oppimisprosessin aikana hyödynnetään tutkivaa ja luovaa lähestymistapaa sekä rohkaistaan oppilasta luottamaan itseensä, jolloin myös ajattelu- ja oppimaan oppimisen taidot kehittyvät.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Rajatorpan koulussa oppilas tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, jonka perinteet ja tavat näkyvät koulun arjessa. Oppilaat oppivat kunnioittamaan sekä omaa että vierasta kulttuuriperintöä ja ihmisoikeuksia. Oppilaita ohjataan kohtaamaan toisia ihmisiä ja vieraita kulttuureja arvostavasti, myönteisesti ja rakentavasti sekä asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Kulttuurinen monimuotoisuus nähdään rikkautena ja suvaitsevaisuuskasvatus on tärkeä osa koulutyötä. Oppilaalla on mahdollisuus osallistua kulttuurin uudistamiseen ja ylläpitämiseen. Oppilaan kokonaisvaltaisen itseilmaisun kehittymistä tuetaan niin, että jokaiselle oppilaalle annetaan mahdollisuuksia ilmaista

näkemyksiään, mielipiteitään ja tunteitaan niin kielellisesti, kehollisestikin kuin taiteen keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilas oppii koulussa arjenhallintaan liittyviä taitoja. Hän opettelee huolehtimaan omasta, toisten ja ympäristön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Oppilas tunnistaa terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä, harjoittelee itsesäätelyn keinoja sekä oppii arvostamaan ihmissuhteita. Hän harjoittelee myös teknologian vastuullista käyttöä. Koulussa tuetaan oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja toimintakyvyn ylläpitämistä.

Monilukutaito

Monilukutaitoon sisältyy monet lukutaidon osa-alueet, kuten perusluku-, kirjoitus-, numeraalinen luku-, kuvanluku-, medialuku- ja digitaalinen lukutaito. Oppilas tutustuu eri oppiaineille ominaiseen kieleen ja symbolijärjestelmään opettajan käyttämän tieteen kielen avulla. Oppilasta ohjataan käyttämään kunkin oppiaineen käsitteistöä ja tuottamaan ja tulkitsemaan erilaisia viestejä sekä hyödyntämään erilaisia viestimuoja. Oppilas oppii käyttämään erilaisia viestintävälineitä tiedon muokkaamiseen, ymmärtämiseen ja esittämiseen.

Rajatorpan koulun opetussuunnitelmassa vaikuttavat myös kolme muuta laaja-alaista osaamiskokonaisuutta. *Tieto- ja viestintäteknologiseen osaamiseen* kuuluu tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteiden ymmärtäminen, tieto- ja viestintäteknologian vastuullinen, turvallinen ja ergonominen käyttäminen, tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen oppimisen tukena sekä tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. *Työelämätaidot ja yrittäjyys* sisältää työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen oppimisen. Koulutyössään oppilas opettelee yhteistyötaitoja, kielitaitoja, vuorovaikutustaitoja sekä vastuullisuutta, pitkäjänteisyyttä ja järjestelmällisyyttä. Häntä ohjataan sinnikkyyteen, tavoitteiden saavuttamiseen, ahkeruuteen ja työn tekemisen arvostamiseen. *Osallistumiseen, vaikuttamiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen* kuuluu osallistumisen ja vaikuttamisen taitojen oppiminen, oppilaan osallistaminen päätöksentekoon, oman opiskelunsa ja oppimisympäristönsä suunnitteluun, oppilaan ohjaaminen ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen vaikutus itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Laaja-alaista osaamista suunnitellaan, kehitetään ja arvioidaan opettajien välisessä yhteistyössä.

4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuurilla tarkoitetaan yhteisön osaamista ja kehittämistä, pedagogiikkaa ja ammatillisuutta, vuorovaikutusta, ilmapiiriä, arkikäytäntöjä ja oppimisympäristöjä. Koulun aikuiset välittävät oppilaille kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Koulun toimintakulttuurin perusedellytys on arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen keskustelu. Toimintakulttuurin luomiseen ja ylläpitämiseen osallistuvat kaikki koulussa toimivat ihmiset. Koulun aikuiset ovat työyhteisönä vastuussa toimintakulttuurin mallintamisesta, jolloin oppilas omaksuu toimintakulttuurin käytänteitä tiedostaen ja tiedostamattaan. Toimintakulttuurin periaatteiden toteutumista arvioidaan jatkuvasti havainnoimalla kouluyhteisön toimintaa ja ilmapiiriä. Pedagoginen keskustelu määrittää kehityksen suuntaa.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppimista ja kasvamista tapahtuu koulupäivän aikana koko ajan ja jatkuvasti. Oppiminen ei ole vain oppiaineiden oppimista. Oppimisen tavoitteet tehdään oppilaille näkyviksi. Opettaja ohjaa yhteistä oppimista ja on osa oppivaa yhteisöä. Koulussa on kehitysmuuttuva ilmapiiri. Kouluyhteisö haluaa kehittää toimintaansa yhdessä asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Ahkeruus, sinnikkyys, yritteliäisyys ja työn loppuun saattaminen ovat elinikäisen oppimisen lähtökohtia. ”Virheet” sallivassa ilmapiirissä opitaan yhdessä. Erehdykset nähdään mahdollisuuksina oppia sekä yrittää ja kokeilla uudelleen. Yksilöiden erityisosaamista vahvistetaan huomioimalla oppilaan henkilökohtaiset vahvuudet. Oppiminen on jatkuvaa, pitkäjänteistä ja kumulatiivista. Oppimisprosessin aikana huomioidaan toiminnallisuuden ja fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle. Kouluyhteisössä arvostetaan sekä prosessia että valmista produktia. Jatkuva ja tarkoituksenmukainen arviointi on osa oppimisprosessia.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Kouluyhteisössä oppilaita ohjataan kohteliaaseen ja ystävälliseen käytökseen sekä hyväksymään toisensa sellaisina kuin he ovat. Toiminta on vuorovaikutteista. Koulun säännöt määrittävät yhteisiä toimintatapoja, jotka edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta. Koulun aikuiset tukevat oppilaan terveen itsetunnon kasvua ja kehitystä. Kiusaamiseen puututaan aina. Toimiva oppilashuolto tukee kouluyhteisön toimintaa. Oppilaita ohjataan selviytymään ristiriitatilanteista itsenäisesti ikätaso huomioiden. Kaikessa toiminnassa tavoitteena on oppilaiden itseohjautuvuus. Kiireetöntä ilmapiiriä, jossa opiskelu ja oppiminen on mielekäästä ja innostavaa, luodaan ennakkoimalla ja etukäteissuunnittelulla. Työrauha on itseisarvo. Koulutyötä tauotetaan tarpeen mukaan. Kouluyhteisössä huomioidaan niin aikuisten kuin lastenkin henkinen ja fyysinen hyvinvointi ja jaksaminen.

Rajatorpan koulussa on käytössä Suomen Mielenterveysseuran tuottama Hyvää mieltä yhdessä (HYMY) -materiaali, jonka tavoitteena on opettaa oppilaille mielenterveystaitoja sekä vahvistaa oppilaiden hyvinvointia. Materiaalia hyödynnetään kaikilla luokka-asteilla. Rajatorpan koulu on KivaKoulu, jonka tavoitteena on kiusaamisen ennaltaehkäisy, kiusaamista vastustava toiminta ja kiusaamiseen puuttuminen. Sen oppimateriaali on suunnattu käytettäväksi ensisijaisesti 1. ja 4. luokkien oppilaille, mutta sitä voidaan käyttää muillakin luokka-asteilla.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Avoin, tasa-arvoinen ja toisia kunnioittava vuorovaikutus on yhteisöllisyyden perusta. Aito ja välitön kohtaaminen on osa myönteistä vuorovaikutusta. Monipuoliset opetusmenetelmät ja -välineet tukevat toisiaan ja ovat tasa-arvoisia keskenään. Joustavat menetelmät, toiminnallisuus, luova työskentely, liikkuminen, leikki ja elämykset ovat osa oppimisprosesseja. Koulua ympäröivien yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö tarkennetaan vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa. Koulun arjen rakenteet antavat tilaa ja mahdollisuuksia joustavuudelle, yhteisopettajuudelle, luovuudelle ja vaihtelevuudelle. Henkilökunta osallistuu mahdollisuuksien mukaan jatkokoulutukseen. Opettajat ovat kiinnostuneita työstään, opiskelusta, oppimisesta ja laaja-alaisesta yhteistyöstä. Opettajat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat työtään monipuolisesti ja yhteistyössä oppilaiden, koulun muun henkilökunnan, huoltajien ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Kulttuurinen moninaisuus nähdään koulussa rikkautena. Oppilaiden eri kulttuurien tuntemus ja kielellinen erityisosaaminen tuodaan esiin kouluyhteisölle. Eri kulttuurit ja kielet näkyvät koulun arjessa. Koulussa ylläpidetään ja kehitetään juhlaperinnettä kulttuuriperinnön vaalimiseksi ja sen eteenpäin siirtämiseksi seuraaville sukupolville. Eri tiedonalojen kieliä ja symbolijärjestelmiä avataan arjen tilanteissa. Kouluyhteisön aikuiset toimivat kielellisinä malleina, tuovat esiin kielen rikkauden ja moninaisuuden sekä ohjaavat oppilaita kunkin tiedonalan käyttämään kieleen.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Koulun toimintakulttuurin luomiseen ja vahvistamiseen osallistuvat kaikki kouluyhteisön jäsenet, niin aikuiset kuin lapsetkin. Oppilaita osallistetaan koulun toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ikätaso huomioiden. Oppilaille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi, ja heitä arvostetaan yhteisön jäsenenä. Esimerkiksi oppilaskunta- ja kummioppilastoiminta antavat oppilaille mahdollisuuden harjoitella vastuunottamista.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Kouluyhteisön jäseniin suhtaudutaan tasa-arvoisesti huolimatta yksilöiden henkilökohtaisista ominaisuuksista. Kaikki kouluyhteisön jäsenet ovat ihmisinä tasavertaisia huolimatta heidän iästään, uskonnostaan, ihonväristään, sosioekonomisesta taustastaan tai terveydentilastaan. Kouluyhteisössä tiedostetaan sukupuoliin liittyvät ennakkokäsitykset ja -asenteet sekä jo olemassa olevat rakenteet. Oppilaat tunnistavat omat mahdollisuutensa ja oppivat sitoutumaan opiskeluun ilman minkäänlaisia stereotypioita. Rajatorpan koulussa toteutuu niin sukupuolten kuin seksuaalisten suuntautumistenkin välinen tasa-arvo. Jokaista oppilasta tuetaan kasvamaan itselleen luontaiseen rooliin. Oppilaiden kehittyvää käsitystä omasta sukupuolisuudestaan ja seksuaalisuudestaan tuetaan.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Kouluyhteisö on sitoutunut kestävään kehitykseen ja kestävän elämäntavan edistämiseen. Koulun toimintakulttuuri tuo näkyväksi arjen valintojen vaikutuksen ympäristön hyvinvointiin. Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta omasta lähiympäristöstään, omasta, toisten ja ympäristön hyvinvoinnista sekä huomioimaan aineettomien tekijöiden merkitys kestäväälle elämäntavalle.

4.2 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan kaikkia niitä tiloja, paikkoja, yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöihin kuuluvat lisäksi välineet, palvelut ja materiaalit, jotka pyritään päivittämään ajantasaisiksi. Rajatorpan koulussa oppimisympäristöistä luodaan virikkeellisiä, toiminnallisia sekä vuorovaikutusta ja oppilaiden osallisuutta tukevia. Oppimisympäristöinä hyödynnetään joustavasti ja resurssien mukaisesti koulun sisä- ja ulkotiloja, lähiluontoa ja koulun ulkopuolisia retkikohteita. Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa on säännöllistä ja suunnitelmallista.

Rajatorpan koulun oppimisympäristöissä korostetaan rauhallisuutta, kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Oppimisympäristöistä luodaan tarkoituksenmukaisia ja kannustavia, jotta ne ohjaavat oppilaita työrauhaan, luovuuteen, aktiivisuuteen, itseohjautuvuuteen, itseilmaisuun ja erilaisuuden hyväksymiseen. Siisteys ja puhtaus tukevat oppimisympäristöissä viihtymistä.

Oppimisympäristöissä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa säännöllisesti, tavoitteellisesti ja käytettävissä olevan laitteiston mukaan. Tieto- ja viestintäteknologian merkitys tiedostetaan ajan vaatimusten mukaisesti. Teknologiaa hyödynnetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti.

Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja työtavat monipuolisesti ja pedagogisesti perustellusti. Ne määrittyvät opetukselle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden sekä oppilaiden tarpeiden ja edellytysten mukaisesti. Opetusmenetelmien vaihtelevuus ja joustavuus tukevat luovaa oppimista sekä lisäävät oppimisen iloa ja onnistumisen kokemuksia. Työtapojen valinnassa huomioidaan heterogeeninen oppilasaines, jolloin oppilaantuntemus on erityisen tärkeää. Opetuksen pedagoginen lähtökohta on eriyttäminen, jonka avulla oppilaiden itsetunnon kehitystä tuetaan ja turvataan työrauha.

4.3 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on osa oppilaiden oppimisprosesseja. Eheyttämisen tarkoitus on auttaa oppilaita ymmärtämään opiskeltavien asioiden välisiä suhteita ja keskinäisiä riippuvuuksia. Eheyttävissä oppimisprosesseissa eri tiedonalojen tiedot ja taidot yhdistyvät

mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Oppilaat ymmärtävät opiskeltavien asioiden merkityksen oman elämän ja yhteisön kannalta. Eheyttäminen on pedagoginen lähestymistapa, jossa ilmiöitä tai teemoja tarkastellaan kokonaisuuksina.

Jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ovat eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja, jotka konkretisoivat toimintakulttuurin periaatteita. Oppilaat osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Monialaiset oppimiskokonaisuudet, niiden suunnittelu, kehittäminen ja arviointi täsmennetään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Rajatorpan koulussa koulun muu toiminta linkittyy luontevasti opetettaviin sisältöihin ja myös oppituntien ohella tapahtuva opetus- ja kasvatustyö nähdään kiinteänä osana koulun toimintaa. Koulun muu toiminta voi olla koulun omaa tai yhteistyötahojen toteuttamaa toimintaa kuten esimerkiksi kerhoja, kirjastotoimintaa tai muuta harrastustoimintaa. Kaikki oppituntien ulkopuolinen muu toiminta täyttää Rajatorpan koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet.

LUKU 5: OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Rajatorpan koulussa toiminnan lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä koulupäivästä sekä turvallisesta oppimisympäristöstä. Koulun järjestyssäännöt tukevat ja määrittävät turvallista arkea. Kiusaamiseen ja muuhun epäasialliseen käyttäytymiseen puututaan heti sitä havaittaessa, mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (ks. tarkemmin koulun hyvinvointikansio).

Oppilaan koulupäivä alkaa kotoa. Oppilaille opetetaan liikenneturvallisuutta ja heitä ohjataan kulkemaan koulumatkansa liikennesääntöjä noudattaen. Välitunnit ja koulupäivän sisäiset siirtymätilanteet ovat osa suunnitelmallista koulupäivää. Opettajakunnan tehtävänä on

huolehtia, että niissä on paikalla riittävä määrä aikuisia. Välitunneilla oppilaita kannustetaan monipuoliseen yhteistoiminnallisuuteen ja liikkumiseen.

Koulun aikuiset huolehtivat siitä, että jokaisen oppilaan oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen, ohjaukseen, oppilashuoltoon ja tukeen toteutuu. Koulun rehtorilla yhdessä johtoryhmän kanssa on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat pedagogisilla ratkaisullaan ja ohjausotteellaan ryhmän toimintaan. Opettajan tehtäviin kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettajilla on velvollisuus huolehtia, että oppilaat ohjataan tarvitsemansa tuen piiriin. Tuen toteutuminen edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä sekä oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä. Koulun tehtävänä on seurata ja puuttua tarvittaessa poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa omasta oppimisestaan, työympäristöstään ja yhteisestä viihtyisyydestä. Oppilaan tulee osallistua säännöllisesti koulutyöhön, suhtautua reilusti ja arvostavasti niin koulutovereihin kuin koulun aikuisiin sekä noudattaa yhteisiä sääntöjä. Oppilaan velvollisuus on antaa työrauha sekä huolehtia sovituista tehtävistä.

Rajatorpan koulu on oppiva yhteisö, jossa jokainen osallistuu ja vaikuttaa omalta osaltaan kouluarjen toimivuuteen ja käytänteisiin. Keskeistä on avoin ja rakentava vuorovaikutus, jossa kaikkien mielipiteet tulevat kuulluiksi. Kouluyhteisön jäsenet suhtautuvat toisiinsa arvostavasti ja tasapuolisesti. Jokaisesta yhteisön jäsenestä huolehditaan ja kannetaan vastuuta. Hyviä tapoja sekä oppilaiden hyvää ja ystävällistä käyttäytymistä vahvistetaan kaikessa koulun toiminnassa.

5.2 Yhteistyö

Oppilaiden osallisuus

Rajatorpan koulun oppilaat muodostavat oppilaskunnan, jonka keskuudesta valitaan vuosittain luokkien edustajat oppilaskunnan hallitukseen. Hallitus kokoontuu säännöllisesti ja tarpeen mukaan. Oppilaskunnan hallitus suunnittelee ja arvioi omaa toimintaansa jatkuvasti yhteistyössä koulun oppilas- ja opettajakunnan kanssa. Oppilaskuntatoiminnalla oppilaita rohkaistaan osallistumaan ja vaikuttamaan kouluarkeen. Oppilaskunnan hallituksen toimintaa ohjaa opettaja, mutta vastuu toiminnasta on oppilailla.

Oppilas osallistuu aktiivisesti oman oppimisprosessinsa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin ikätaso huomioiden. Oppilas saa koulupäivän aikana mahdollisuuksia ilmaista mielipiteitään ja näkemyksiään sekä osallistua koulutyön suunnitteluun ja toteutukseen. Opettaja huomioi oppilaiden ideat ja hyödyntää niitä joustavasti opetus-opiskelu-oppimisprosessissa. Vaikuttamisen tuloksia esitellään oppilaille ja koko kouluyhteisölle, jolloin oppilailla vahvistuu tunne siitä, että heidän osallistumisellaan on merkitystä. Oppilaita kannustetaan osallistumaan koulun yhteiseen toimintaan, jolloin koulutyön mielekkyys, oppimisen ilo ja yhteisöllisyys vahvistuvat. Oppilaiden osallistumista arvioidaan joustavasti, välittömästi ja tilanteen mukaan.

Rajatorpan koulussa on oppilaiden välistä kummitoimintaa, jonka tavoitteena on tukea pienten koululaisten kouluun tutustumista, sen aloitusta ja turvallisuutta. Samalla isompi oppilas oppii ottamaan ja kantamaan vastuuta. Kukin oppilas on vuorollaan mukana kummitoiminnassa. 5. luokan oppilaat toimivat koulutulokkaiden ja 6. luokat 2.-luokkalaisten kummeina. Lähellä sijaitsevan esikoulun kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä sekä esikoululaisten ja 1.-luokkalaisten että muiden koulun oppilaiden kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun välinen vuorovaikutuksellinen yhteistyö nähdään Rajatorpan koulussa välttämättömänä osana oppilaan koulutyön tukemista. Yhteistyötä tehdään aktiivisesti ja säännöllisesti. Yhteistyö on luonteeltaan avointa, rehellistä, vastavuoroista ja toisia kunnioittavaa. Aktiivisessa dialogissa niin koti kuin koulukin voi olla aloitteellinen. Kodin ja koulun yhteistyö perustuu keskinäiselle luottamukselle, mikä edesauttaa vaikeidenkin asioiden käsittelemistä. Hyvällä kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä oppilas saa parhaan mahdollisen tuen koulunkäyntiinsä ja kasvamiseensa.

Lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu sekä kodille että koululle. Ensisijainen kasvatusvastuu on huoltajilla. Molemmipuolinen avoin tiedottaminen oppilaan koulutyöstä ja koulunkäyntiin vaikuttavista asioista on keskeistä. Huoltajien kanssa sovitaan yhteiset tavoitteet oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi. Sekä huoltajat että koulu sitoutuvat yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Koulu tiedottaa huoltajia koulun tapahtumista pääosin sähköisesti. Vähintään kerran lukuvuodessa järjestetään kaikille yhteinen vanhempainilta, jossa käsitellään lapsen koulunkäyntiin liittyviä asioita yleisellä tasolla. Huoltajat osallistetaan lapsensa koulutyöhön ja koulutyön suunnitteluun. Luokanopettaja tiedottaa huoltajia oman luokkansa käytänteistä ja käytännön asioista säännöllisesti ja ennakkoivasti. Yksittäisen oppilaan asioissa yhteistyötä tehdään kaikkia osapuolia kuunnellen ja arvostaen.

Rajatorpan koulussa toimii vanhempainyhdistys, joka kokoontuu säännöllisesti. Kokouksiin osallistuvat vanhempainyhdistyksen hallituksen jäsenten lisäksi rehtori ja tarvittaessa opettajajäsen. Vanhempainyhdistyksen työskentelyn painopisteenä on koulun toiminnan tukeminen ja oppilaiden kouluviihtyvyys. Huoltajien välinen yhteistyö ja verkostoituminen tukevat oppilaiden ja opettajien koulutyötä. Vanhempainyhdistyksen toimintasuunnitelma on luettavissa koulun lukuvuosisuunnitelmasta.

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä ovat esimerkiksi yhteiset tapahtumat ja tilaisuudet, joiden järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvat sekä koulu että huoltajat. Lisäksi mahdolliset luokkatoimikunnat, hyväntekeväisyysprojektit, huoltajien vetämät kerhot, retkille osallistuminen, teemapäivät ja kampanjat vahvistavat yhteisöllisyyttä.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Koulun henkilöstön tiivis ja avoin vuorovaikutus ja yhteistyö edesauttavat koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteutumista. Koulun sisäinen yhteistyö on toisten tukemista ja auttamista sekä yhteisiin tavoitteisiin pyrkimistä. Siinä korostuvat jokaisen henkilökunnan jäsenen omien vahvuusalueiden hyödyntäminen. Henkilökunnan jäsenet arvostavat toistensa yksilöllisiä työskentelytapoja ja pedagogisia valintoja opetus- ja kasvatustyössä yhdessä sovittuihin käytänteisiin sitoutuen. Positiivinen, toisia huomioiva, rakentava ja kunnioittava henkilöstön välinen vuorovaikutus ja koulun sisäinen ilmapiiri heijastuvat myönteisesti

oppilaiden oppimisen tukemiseen. Hyvä yhteishenki välittyy oppilaille ja lisää oppimisen iloa koko kouluyhteisössä.

Koulun yhteistyö muiden tahojen kanssa korostuu siirtymä- eli nivelvaiheissa.

Esikouluyhteistyöllä helpotetaan koulutulokkaiden koulun aloitusta. Yläkoulun kanssa tehtävä yhteistyö tukee oppilaiden siirtymistä uuteen oppimisympäristöön. Yhteistyö muiden tahojen kanssa edistää oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Asiaa käsitellään Rajatorpan koulun hyvinvointikansiossa.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)

Vuosiluokkiin sitomatonta opetusjärjestelyä käytetään silloin, kun oppiainekohtainen eteneminen vuosiluokkatasoa hitaammin tai nopeammin on tarkoituksenmukaista oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta. Opetusjärjestelyyn päädytään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Päätöksen tekee kuitenkin viranhaltija. Rajatorpan koulussa annetaan vuosiluokkiin sitomatonta opetusta oppilaiden tarpeiden mukaan.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokkaopetusta käytetään silloin kun se on tarkoituksenmukaista oppilasmäärän vuoksi tai pedagogisin perustein. Rajatorpan koulun yhdysluokkaopetus määritellään tarkemmin vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta annetaan Rajatorpan koulun ja muiden koulujen / yhteistyötahojen välillä tarpeen mukaan esim. kielten opetuksessa oppilasryhmien jäädessä koulukohtaisesti liian pieniksi. Etäopetusta voidaan hyödyntää myös, mikäli oppilas ei oman terveydentilansa, esim. pitkäaikaisen sairauden vuoksi pysty osallistumaan opetukseen koulussa. Koko koulun tasolla toimintaa suunnitellaan siten, että oppilaat tutustuvat mahdollisuuksien mukaan etäyhteyksiä hyödyntävään opetukseen.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus kuvataan tarkemmin vuosittain koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Opetus erityisissä tilanteissa

Mikäli oppilas on syystä tai toisesta estynyt käymään koulussa, opetus järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan tilanteen vaatimalla tavalla. Tällöin hänelle tehdään Perusopetuslain (PoL) 18§:n mukainen hallintopäätös, jossa erityiset opetusjärjestelyt (esim. etäopetus, kotiopetus tai muu normaalista luokkamuotoisesta opetuksesta poikkeava järjestely) määritellään. Opetusjärjestelyt kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan tai hänen henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaansa (HOJKS).

Nivel- ja siirtymävaiheissa (esim. sairaalakoulusta/kotiopetuksesta kouluun tai päinvastoin) tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan aiempien koulujen ja hoitotahojen kanssa. Muutokset suunnitellaan yksilökohtaisesti ja tietoa käytetään hyväksi todetuista käytänteistä ja oppilaan erityisistä tarpeista.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Oppimista tukevaa yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa tehdään mahdollisimman monipuolisesti.

Kirjastopalvelut

Oppilaille tarjotaan alakoulun aikana mahdollisuus vähintään kahteen kirjaston kanssa toteutettavaan yhteistyöprojektiin, joista toinen on aineistovinkkausta ja toinen on tiedonhankintataitojen ja tutkivan oppimisen ohjausta.

Kulttuuripalvelut

Oppilaat osallistuvat alakoulun aikana vähintään kahteen eri taiteenlajeja soveltavaan kulttuuriseen elämykseen:

- vuosiluokat 1 - 3 esittäviin taiteisiin ja kulttuuriin perehtyminen
- vuosiluokat 4 - 6 visuaaliseen taiteeseen ja kulttuuriin perehtyminen.

Liikuntapalvelut

Rajatorpan koulussa hyödynnetään Vantaan kaupungin tarjoamia liikuntapalveluja. Liikunta ja liikkuminen ovat osa oppilaiden koulupäivää. Oppilaita kannustetaan erilaisten liikuntaharrastusten pariin tutustuttamalla heitä monipuolisesti liikuntalajeihin lajikokeilujen avulla. Liikunnallinen teemapäivä järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa. Teemapäivien ajankohdat ja sisällöt tarkennetaan vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Vantaan luontokoulu

Vantaan luontokoulun palveluja hyödynnetään käytettävissä olevien resurssien ja mahdollisuuksien mukaan.

Vantaan seurakunnat / uskonnolliset yhteisöt

Yhteistyötä seurakuntien ja muiden uskonnollisten yhteisöjen kanssa toteutetaan joustavasti. Rajatorpan koulun kotiseurakunta on Hämeenkyön seurakunta, jonka kanssa tehtävää yhteistyötä kuvataan tarkemmin koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Muut uskontokunnat ja uskonnolliset yhteisöt huolehtivat niihin kuuluvien oppilaiden uskonnollisesta kasvatuksesta. Lisäksi kirkkoon ja sen toimintaan tutustutaan uskonnon opetussuunnitelman mukaisesti.

Koulun kerhotoiminta

Opettajat, vanhemmat ja/tai koulun ulkopuoliset tahot osallistuvat koulun kerhotoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kerhotoiminta määritellään vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Koulun ulkopuoliset tahot tarjoavat 1.-2. -luokkalaisille maksullista iltapäiväkerhotoimintaa. Alkuopetuksessa työskentelevät opettajat tekevät yhteistyötä iltapäiväkerhonohjaajien kanssa. Vanhempainyhdistys järjestää vapaaehtoista Mummola-toimintaa aamuisin koulun tiloissa 1.-3. -luokan oppilaille resurssien puitteissa.

Kouluruokailu

Kouluruokailu on kiinteä osa koulun opetus- ja kasvatustyötä. Oppilaita ohjataan arvostamaan ruokaa, annostelevaan järkevästi ja tekemään terveellisiä valintoja. Valvovien aikuisten tehtävänä on valvoa ruokailun sujuvuutta ja hyviä ruokailutapoja koko ruokailun ajan. Omalla esimerkillään aikuiset ohjaavat oppilaita toimimaan ruokailutilanteessa.

Oppilaat otetaan mukaan ruokalistan ja ruokailutapahtuman suunnitteluun säännöllisesti.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Koulu tukee kodin antamaa liikennekasvatusta. Koulussa käsitellään liikenneturvallisuutta jokaisella vuosiluokalla ja oppilaita kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen koulumatkoilla.

LUKU 6: OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet sekä lainsäädäntö ovat arvioinnin perusta. Arviointi on osa oppimisprosessia ja sen tehtävänä on tukea, edistää ja ohjata oppimista. Palautteen merkitys oppimisen arvioinnissa on suuri. Käsite feedback on muuttumassa käsitteeksi feedforward eli eteenpäin suuntaava arviointi; sen pohjalta asetetaan uusia tavoitteita yhteistyössä opettajan, oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Arvioinnin keskeinen tehtävä on oppimisen tukeminen. Sen kohteena on oppiminen eli opinnoissa edistyminen ja osaamisen taso, työskentelytaidot ja käyttäytyminen. Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutenaan, eikä se vaikuta oppimisen arviointiin. Arviointi ei milloinkaan kohdistu oppilaan temperamenttiin.

Lapsen itsetunto koululaisena ja oppijana rakentuu pitkälti opettajan antaman sanallisen ja sanattoman palautteen varaan. On tärkeää, että oppilaan itsetunto saa rakentua realistisesti ja positiivisesti: positiivisuus synnyttää uskoa ja vahvistaa oppilaan kuvaa itsestään oppijana. Arviointi ei saa heikentää oppilaan näkemystä itsestään oppijana, vaan sen on toimittava vahvistavana tekijänä oppilaan oppimisprosessissa.

Rajatorpan koulussa oppimisen arviointi pohjautuu aina etukäteen määriteltyihin tavoitteisiin. Ohjaavan palautteen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä heidän on tarkoitus oppia, mitä he ovat jo oppineet ja miten he voivat edistää oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan. Oppimista tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen.

Vuositasolla tavoitteet tiedotetaan ja avataan huoltajille vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja muulla tavalla tiedottamalla. Opiskeltavien kokonaisuuksien tavoitteet kerrotaan ja selvennetään myös oppilaille. Yhdessä oppilaiden kanssa suunnitellaan opintojaksoja, tavoitteita ja niiden arviointia. Tavoitteiden on oltava saavutettavissa, jotta ne

motivoivat oppilaita opiskelemaan ja pyrkimään niihin. Arvioinnin kohteena on jaksossa opetetut asiat ja oppilaan työskentely tehtävien parissa. Jatkuvan arvioinnin pohjalta suunnitellaan opetusta ja koulun toimintaa sekä oppilasarviointia yhteistyössä opettajien, oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Rajatorpan koulun arviointikulttuuri perustuu avoimeen ja rehelliseen keskusteluun. Arvioinnissa painottuvat positiivisuus, kannustavuus ja ohjaavuus. Arviointikulttuuri on yhtenäinen ja tasa-arvoinen. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan yksilölliset vahvuudet. Kehittämiskohteiden pohjalta asetetaan uudet oppimistavoitteet.

Arviointi on luonteeltaan jatkuvaa ja monipuolista. Se on osa kouluarkea. Jokaisella oppilaalla on oltava mahdollisuus näyttää omaa osaamistaan itselleen sopivalla tavalla. Arvioinnissa huomioidaan erilaiset oppimistilanteet ja -taidot: mm.

- oppimistilanteissa ja oppimisprosessien aikana annetut näytöt eli oppimaan oppimisen taidot
- esitelmät ja projektityöskentely sekä prosessin että produktin osalta
- oppilaiden omat portfolioit, vihkotyöskentely ja muut muistiinpanot
- urakka- ja muu itsenäinen työskentely
- pari- ja ryhmätyöt
- vertaisopetus
- summatiiviset ja suulliset kokeet
- tietolähteen (kirja, vihko, muu tausta-aineisto) avulla tehtävät kokeet
- "tekoäly" eli sähköisten oppimistehtävien antama palaute

Oppilas harjoittelee itsearviointia ikätasonsa mukaisesti. Hän suunnittelee, toteuttaa ja arvioi omaa työskentelyään jatkuvasti omien taitojensa mukaan.

Kaikki oppilaat huoltajineen osallistuvat vuosittain henkilökohtaiseen arviointikeskusteluun luokanopettajan kanssa, jolloin keskustellaan oppilaan vahvuuksista sekä mahdollisista tuen tarpeista ja haasteista. Lisäksi oppilaat saavat väli- ja lukuvuositodistuksen, joissa arvioidaan kaikki opetetut oppiaineet. Todistus pohjana käytetään Vantaan yhteistä todistus pohjaa.

Käyttäytymisen tavoitteet ja arviointi

Rajatorpan koulussa oppilaita ohjataan toimimaan oikein ja käyttäytymään tilanteeseen sopivalla tavalla. Opettaja kertoo lukuvuoden alussa oppilaille hyvän käytöksen tavoitteet.

Oppilaan tulee osata toimia vaihtelevissa ja monipuolisissa oppimisympäristöissä. Hän suhtautuu toisiin ihmisiin avarakatseisesti hyväksyen erilaisuuden ja erilaiset käyttäytymismallit. Hän kunnioittaa jokaisen oikeutta olla omanlaisensa.

Oppilaiden käyttäytymistä arvioidaan jatkuvasti ja siitä annetaan palautetta työskentelyn ohessa. Jatkuvan palautteen lisäksi oppilaan käyttäytymistä arvioidaan oppilaalle annettavissa todistuksissa.

Käyttäytymisen arviointi ei kohdistu oppilaan luonteeseen tai temperamenttiin.

Käyttäytyminen nähdään opittavana ja opeteltavana taitona, jonka oppimisessa opettajat ja koulun muu henkilökunta tukevat ja ohjaavat oppilasta oikeanlaisiin toimintamalleihin.

Huomiota kiinnitetään erityisesti seuraaviin asioihin:

- kielenkäyttö
Oppilas käyttää korrektia verbaalista- ja nonverbaalista viestintää kaikessa toiminnassaan.
- toisen koskemattomuus
Oppilas kunnioittaa toisten fyysistä ja henkistä koskemattomuutta ja omaa tilaa.
- ruokailutilanteet
Oppilas noudattaa hyviä ruokailutapoja koko ruokailutilanteen ajan.
- yhteiset tilaisuudet
Oppilas käyttäytyy tilanteen edellyttämällä tavalla esim. koulun yhteisissä juhlissa.
- välituntikäyttäytyminen
Oppilas noudattaa koulun järjestyssääntöjä myös välitunnin aikana.
- oppimisympäristöistä huolehtiminen
Oppilas kunnioittaa omaa, toisten ja yhteistä omaisuutta sekä ylläpitää oppimisympäristöjen viihtyisyyttä.

- yhteisten sääntöjen noudattaminen

Oppilas noudattaa Rajatorpan koulun järjestyssääntöjä eli Talon tapoja

- oppitunnit

Oppilas käyttäytyy asiallisesti ja tilanteeseen sopivasti itsenäisen työskentelyn aikana sekä ryhmän jäsenenä. Ryhmätoissa oppilas huomioi toisten mielipiteet ja tarpeet sekä omat velvollisuutensa.

Kuudennella vuosiluokalla oppilaan käyttäytyminen arvioidaan numeerisesti seuraavien kriteerien mukaan:

Erinomainen (10)

Oppilas

- asennoituu myönteisesti koulutyöhön
- käyttäytyy esimerkillisesti ja ystävällisesti muita kohtaan
- tulee toimeen kaikkien muiden kanssa
- auttaa oma-aloitteisesti muita
- luo ja ylläpitää työrauhaa ja myönteistä ilmapiiriä
- huolehtii ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä
- käyttäytyy aina tilanteeseen sopivalla tavalla

Kiitettävä (9)

Oppilas

- asennoituu myönteisesti koulutyöhön
- tulee toimeen muiden kanssa
- ylläpitää työrauhaa ja myönteistä ilmapiiriä
- huolehtii ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä
- käyttäytyy tilanteeseen sopivalla tavalla

Hyvä (8)

Oppilas

- suhtautuu myönteisesti koulutyöhön
- tulee toimeen lähes kaikkien kanssa
- huolehtii omalta osaltaan työrauhasta

- huolehtii pääsääntöisesti ympäristöstään ja yhteisistä tehtävistä ja välineistä
- käyttäytyy useimmiten tilanteeseen sopivalla tavalla

Tyydyttävä (7)

Oppilas

- asennoituu koulutyöhön välinpitämättömästi
- saattaa käyttäytyä toisia kohtaan vahingollisesti
- häiritsee työrauhaa
- suhtautuu välinpitämättömästi ympäristöön sekä yhteisiin tehtäviin ja välineisiin
- käyttäytyy toisinaan tilanteeseen sopivalla tavalla

Kohtalainen (6)

Oppilas

- asennoituu kielteisesti koulutyöhön
- on toistuvasti vaikeuksissa muiden kanssa
- laiminlyö ympäristöään sekä yhteisiä tehtäviä eikä huolehdi työvälineistään
- häiritsee työrauhaa usein
- suhtautuu välinpitämättömästi sääntöihin
- käyttäytyy harvoin tilanteeseen sopivalla tavalla

Välttävä (5)

Oppilas

- ei tule toimeen muiden kanssa
- syyllistyy jatkuvasti rangaistaviin rikkomuksiin
- halveksii ja laiminlyö ympäristöään sekä yhteisiä tehtäviä ja välineitä
- estää omalla käytöksellään muiden työskentelyä
- ei välitä säännöistä
- ei osoita tilannesidonnaista käyttäytymistä

LUKU 7: OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Tuen tarve määritellään ja opetusjärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä opettajien, oppilaan, huoltajien ja muiden tarvittavien yhteistyötahojen kanssa. Tukimuodot määräytyvät oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden ja resurssien mukaan. Perusopetuksessa järjestettävän tuen taso määrittyy oppilaan kokonaistilanteen mukaan, ja se voi olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea.

Keskeistä on kannustaa ja rohkaista oppilasta sekä vahvistaa oppilaan itsetuntoa oppijana, lisätä opiskelumotivaatiota ja oppimisen iloa sekä tukea oppilasta ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan koko alakoulun ajan, jotta hän pystyy suorittamaan oppivelvollisuutensa, saa pohjan opintojensa jatkamiselle, kokee onnistumisia, oppimisen iloa ja osallisuutta sekä ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan säännöllisesti.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Monipuolisilla ja vaihtelevilla pedagogisilla opetusmenetelmillä, oppimisympäristöihin ja opetusjärjestelyihin liittyvillä ratkaisuilla sekä tunne- ja sosiaalisia taitoja tukevia menetelmiä käyttämällä voidaan ennaltaehkäistä koulunkäynnin vaikeuksia. Tuen kolmiportaisuus mahdollistaa kaikkien oppilaiden pääsyn tuen piiriin. Samalla yksittäisten oppilaiden erityistarpeet pystytään ennakoimaan ja huomioimaan tehokkaammin. Koulun yleisopetuksen oppilaiden opiskelua tuetaan seuraavin saatavilla olevin keinoin: opetuksen eriyttäminen, joustavat opetusjärjestelyt, tukiopeus, kouluavustajan tuki, läksyparkki ja osa-aikainen erityisopetus. Erityisopettaja on opettajan työpari tuen tarpeiden kartoituksessa. Resursseja koordinoi koulun rehtori.

Opettajat käyttävät opetuksessaan eriyttämistä oppilaiden tarpeiden mukaan. Opetuksen eriyttämistä ovat mm. vaihtelevat opetusmateriaalit ja -menetelmät. Lisäksi oppilaat voivat työskennellä joustavissa opetusryhmissä ja erilaisissa opetustiloissa.

Koulu ja opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä kotien ja huoltajien kanssa. Oppilaan tuen tarpeista ja haasteista keskustellaan säännöllisesti ja tarpeen mukaan. Huoltajia informoidaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin sujumisesta ja

siinä mahdollisesti ilmenneistä vaikeuksista. Yhdessä huoltajien ja oppilaan sekä muiden tarvittavien yhteistyötahojen kanssa sovitaan tarkoituksenmukaisista tuen muodoista. Niin koulu kuin kotikin sitoutuvat yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja käytänteisiin.

Joustavat opetusjärjestelyt

Saman luokkatason oppilaita voidaan ryhmitellä eli palkittaa yli luokkarajojen saman oppiaineen tunneilla. Pienryhmässä ja valmistavalla luokalla opiskelevia oppilaita integroidaan yleisopetuksen ryhmiin oman taitotasonsa mukaisesti.

Opiskelua ja koulunkäyntiä tuetaan kaikilla tuen tasoilla opetusjärjestelyjä koskevin ratkaisuin: opetusryhmä, jakotunnit, samanaikaisopetus, joustavat opetusjärjestelyt yli luokkarajojen, opetuksen eriyttäminen, oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioiden, tuki- ja erityisopetus, avustajapalvelut sekä erilaiset apuvälineet tai oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut. Erilaiset tukimuodot määräytyvät oppilaan tarpeiden, resurssien ja tilanteen mukaan. Niitä hyödynnetään monipuolisesti ja joustavasti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kun opettajalla syntyy huoli oppilaan oppimisesta tai koulunkäynnin kokonaistilanteesta, hän on velvollinen ottamaan yhteyttä oppilaan huoltajiin. Hän voi myös konsultoida nimettömästi oppilashuollon jäseniä ilman oppilaan ja huoltajien suostumusta. Yksittäisen oppilaan asioissa otetaan tarvittaessa mukaan oppilashuollon asiantuntijoita oppilaan ja huoltajien suostumuksella. Moniammatillinen asiantuntijaryhmä perustetaan yksittäisen oppilaan asioita käsiteltäessä huoltajien suostumuksella. Oppilashuolto on kuvattu tarkemmin luvussa 8.

Erityisesti siirtymä- ja nivelvaiheissa sekä opettajan vaihtuessa tiedonsiirrosta huolehditaan.

Tiedonsiirtopalaverit järjestään lähettävän ja vastaanottavan tahon välillä.

Esikoulusta kouluun (EsKo) siirtyvistä koulutulokkaista palaveri järjestetään huhtikuun aikana. Vastaavanlainen yleinen opetuksen järjestämistä koskeva tiedonsiirtopalaveri käydään 6. luokalta yläkouluun siirtyvien oppilaiden osalta maaliskuussa ja yksilölliset tiedonsiirtopalaverit huhtikuun aikana. Yksilöllisiin tiedonsiirtopalaveriinkin kutsutaan (huoltajan suostumuksella) oppilaan huoltajat ja sekä lähettävän että vastaanottavan koulun edustajat. Koulutulokkaille järjestään kouluun tutustumispäivä toukokuussa. 6.-vuosiluokan oppilaat käyvät tutustumassa tuleviin yläkouluihinsa toukokuun aikana.

7.2 Yleinen tuki

Koulun oppilaat kuuluvat pääsääntöisesti yleisen tuen piiriin. Kaikilla oppilailla on mahdollisuus saada tukiopetusta ja satunnaista laaja-alaisen erityisopettajan tukea. Oppimissuunnitelma laaditaan, kun oppilas tarvitsee koulunkäynnissä lisätukea. Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Suunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuudet, tuen tarpeet, yhteiset tavoitteet ja tukemiseen käytettävät menetelmät. Suunnitelma päivitetään vähintään kerran lukuvuodessa. Huoltajat näkevät oppilaalle laaditun pedagogisen asiakirjan Wilmasta.

Kun yleinen tuki ei riitä, opettaja laatii oppilaan koulunkäynnistä pedagogisen arvion, jonka jälkeen laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilas siirtyy yleisen tuen piiristä tehostettuun tukeen, mikäli yleisen tuen tukitoimet eivät ole riittävät. Tehostettuun tukeen siirtymisestä keskustellaan huoltajien kanssa.

Luokanopettaja laatii pedagogisen arvion, johon kirjataan oppilaan jo saama annettu tuki ja lisätuen tarve. Luokanopettaja laatii yhdessä huoltajien ja tarvittaessa erityisopettajan kanssa oppilaalle uuden, tehostetun tuen oppimissuunnitelman. Uusi asiakirja laaditaan viimeistään kahden kuukauden sisällä oppilaan siirryttyä tehostettuun tukeen. Suunnitelma päivitetään tarpeen mukaan lukuvuoden aikana, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Oppilas voi siirtyä tehostetusta tuesta takaisin yleisen tuen piiriin pedagogisen arvion kautta, mikäli tehostetun tuen tarvetta ei enää ole.

7.4 Erityinen tuki

Oppilaalle, jolle tehostetun tuen tukitoimet eivät riitä, laaditaan pedagoginen selvitys ja haetaan erityisen tuen päätöstä. Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista arviota, oppimissuunnitelmaa sekä huoltajan luvalla oppilaan muita asiakirjoja (esim. kuntoutussuunnitelma, asiantuntijalausuntoa). Pedagogiseen selvitykseen kirjataan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena, aiemmat tukitoimet, koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet sekä arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta

tuetaan. Pedagogisen selvityksen tekee luokanopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Ennen erityisen tuen päätöksen hakemista huoltajaa kuullaan. Pedagoginen selvitys laaditaan myös silloin, kun halutaan purkaa erityisen tuen päätös ja palata takaisin tehostetun tuen piiriin.

HOJKS

Oppilaalle, jolle on myönnetty erityisen tuen päätös, tehdään henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) viimeistään kahden kuukauden kuluessa erityisen tuen päätöksestä yhteistyössä luokanopettajan, oppilaan, huoltajien, erityisopettajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan oppilasta koskevat opetusjärjestelyt, oppimäärät, keskeiset sisällöt ja tavoitteet, opetusmenetelmät, tukitoimet sekä arvioinnin perusteet sekä mahdolliset oppiaineiden yksilöllistetyt oppimäärät. HOJKS on nähtävillä huoltajalle Wilmassa. HOJKS päivitetään syyslukukaudella ja tarkistetaan kevätlukukaudella.

Erityisen tuen päätökset tehdään pääsääntöisesti määräajaksi. Päätökset tulee tarkistaa 2. luokalla helmikuun loppuun ja 6. luokalla tammikuun loppuun mennessä, jolloin niihin liittyen laaditaan pedagogiset selvitykset. Mikäli erityisen tuen päätöksen saanut oppilas tulee Vantaan ulkopuolelta, on ko. päätös haettava Vantaalla uudelleen opetuksen järjestäjältä.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Tukiopetus

Oppilaalla on oikeus saada tukiopetusta. Sitä annetaan oppilaalle, joka on jäänyt jälkeen opinnoissaan tai tarvitsee muuta lyhytaikaista tukea oppimiseensa. Tukiopetus kohdennetaan ensisijaisesti muista kuin esim. perheen lomamatkasta johtuvista syistä opinnoissaan tilapäisesti jälkeennejäänneille oppilaille. Tukiopetuksen tarkoituksena on ehkäistä oppimisvaikeuksia ja antaa kohdennettua tukea välittömästi. Se on suunnitelmallista ja sen kesto, tavoitteet, sisällöt ja menetelmät vaihtelevat oppilaan tarpeiden mukaan.

Tukiopetusta annetaan tarvittaessa joko yksilö- tai ryhmämuotoisesti. Opettaja tiedottaa huoltajia tukiopetuksesta etukäteen. Myös oppilas tai huoltaja voi tehdä aloitteen tukiopetuksen aloittamisesta. Tukiopetusta voi antaa kuka tahansa koulun opettaja.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus on kiinteä osa yleisopetusta. Erityisopettaja toimii tiiviissä yhteistyössä luokanopettajan, oppilaan huoltajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan ja koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta tuen tasosta riippumatta. Osa-aikainen erityisopetus järjestetään samanaikaisopetuksena, pienryhmäopetuksena tai yksilöopetuksena. Sen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä ja taitoja sekä ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia. Se on luonteeltaan joustavaa ja vaihtelee tilanteiden ja oppilaiden tarpeiden mukaan.

Osa-aikaisen erityisopetuksen resursseja käytetään myös oppilaiden taitojen kartoittamiseen. Vuosittain syyslukukauden alkaessa erityisopettajat kartoittavat koulutulokkaiden taitoja. Syys- ja/tai kevätlukukauden päätteeksi tai myös tarvittaessa tehdään esim. äidinkielessä luetun ymmärtämisen testi, sanelukirjoitus jne. Näin erityisopettaja seuraa kaikkien oppilaiden oppimista ja samalla kartoittaa koulun yleistä tilannetta oppimisessa.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Keskeistä on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen jokaisena koulupäivänä. Koulunkäynnin ohjaaja toimii tiiviissä yhteistyössä opettajien kanssa. Keskeistä on sopia työ- ja vastuunjaosta. Opettajalla on vastuu opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta, tuen antamisesta, oppilaan ja oppilasryhmän työskentelyn ja oppimisen arvioinnista. Koulunkäyntiavustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyen opettajien ohjeiden mukaan. Hän tukee oppilaan itsenäistä selviytymistä koulupäivän aikana eteen tulevista tilanteista ja vahvistaa oppilaan vastuun ottamista omasta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan tuki voidaan suunnata joko yksittäiselle oppilaalle tai ryhmälle.

Opetuksen apuvälineet tukevat oppilaan osallistumista koulunkäyntiin. Niiden tarkoituksena on vastata oppilaan näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai oppimiseen liittyviin

erityistarpeisiin. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Niiden käyttö ja hyödyllisyys kuvataan ja arvioidaan oppilaan pedagogisissa asiakirjoissa. Oppilaan tarpeista riippuen apuvälineinä voidaan hyödyntää muun muassa kuvallista tukea, kynätukea, tietokonetta, suurennuslasia, lisävalaistusta, sermiä tai aktiivityynyä.

Ryhmämuotoinen tuki

Ryhmämuotoinen tuki tarkoittaa joustavia opetusjärjestelyjä. Sillä tuetaan oppilaiden koulunkäyntiä ja oppimista. Ryhmämuotoinen tuki suunnitellaan ja toteutetaan opettajien välisenä yhteistyönä käytettävissä olevien resurssien, tilojen ja mahdollisuuksien mukaan. Tarkoituksena on jakaa ja yhdistellä oppilasryhmiä koulupäivien aikana pedagogisin perustein. Tällöin oppilas saa mahdollisuuden opiskella pienemmässä ryhmässä itselleen sopivin tavoittein, jolloin opettajan antama tuki pystytään kohdistamaan oppilaan tarpeiden mukaan. Ryhmämuotoista tukea ovat esimerkiksi integraatio, jakotunnit, samanaikaisopetus, pienempi opetusryhmä ja ryhmäkohtaisen koulunkäyntiavustajan tuki luokkaopetuksessa.

8 OPPILASHUOLTO

9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

9.1 Kielitietoinen toimintakulttuuri

Rajatorpan koulussa kielitietoisuus nähdään koko kouluyhteisöä koskettavana toimintakulttuurina – ei vain yhden opettajan näkemyksenä tai suhteena kieleen ja sen käyttöön. Kielitietoisuus kehittyy monipuolisesti kaikkien oppiaineiden opetuksessa eikä sitä voi näin ollen rajata vain suomen kielen opetuksen sisällöksi.

Opettajat ovat vastuussa eri tieteenalojen kielten opettamisesta. Jokaisen opettajan on oltava tietoinen käyttämästään ja opettamastaan kielestä sekä siitä, miten missäkin tieteessä tekstiä kirjoitetaan ja luetaan. Kielitietoisuuden opetuksen tulee tukea monipuolisten oppimisstrategioiden oppimista ja hyödyntämistä. Kielitietoisuuden kehittymisen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua monipuolisiksi kielen käyttäjiksi. Oppilaiden

argumentaatiotaitoja vahvistetaan ja tekstejä kirjoitetaan yhdessä. Opetuksessa käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa. Opetuksessa hyödynnetään myös ilmaisullisia ja draamallisia menetelmiä, leikkimistä, kilpailemista, visailuja, pelaamista ja monipuolista kielen tutkimista. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan prosessiin otetaan mukaan kotikielten opettajat, jotka voivat opettaa esim. matematiikan käsitteistöä oppilaan omalla kotikielellä. Oppiainerajat ylittävän kielitietoisuuden opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää oppilaiden kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Yksilöllinen ja toiminnallinen näkemys kielestä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä.

Kielitietoisien toimintakulttuurin rakentaminen vaatii opettajakunnalta pedagogista pohdintaa ja yhtenäisiä linjanvetoja. Opettajakunnalta vaaditaan sitoutumista, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa. Opettajilla on laaja käsitteenhallinta, ja käsitteitä käytetään säännönmukaisesti oikeassa kontekstissa. Oppilaita ohjataan vähitellen iän karttuessa ymmärtämään, selittämään ja käyttämään eri tieteenalojen kieltä ja käsitteitä oikein.

9.2 Monikielisyys

Monikielisyys on luontainen osa nykypäivän koulukulttuuria. Jo suomen kielen osalta käytössä on yleiskieli, kirjakieli ja erilaiset puhekielet, joista ei voi määritellä oikeaa tai väärää kieltä. Oppilaita ohjataan käyttämään kontekstiin sopivaa kieltä. Muiden kieliryhmien olemassaolo nähdään rikkautena, joka vahvistaa monikulttuurisuutta ja suvaitsevaisuutta. Oppilaiden ymmärrystä kielitaidon merkityksestä kasvatetaan – olipa kyseessä oppilaan äidinkieli, kotikieli tai vieras kieli.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään käsitteitä avaamalla ilmiöitä ja sanoittamalla merkityksiä niiden takana sekä käyttämällä oikeita käsitteitä. Täsmällinen tieteenalakohtainen kieli on jokaiselle oppilaalle uusi/vieras kieli.

9.3 Valmistava opetus

Kunta määrittelee valmistavien luokkien sijoitukset. Valmistavaan opetukseen tulee oppilaita, joiden suomenkielen taidot ovat puutteellisia. Kaikille valmistavassa opetuksessa oleville oppilaille tehdään oppimissuunnitelma, jossa määritellään hänen henkilökohtaiset tavoitteensa. Valmistavan opetuksen oppilaita integroidaan mahdollisimman varhaisessa

vaiheessa yleisopetuksen ryhmiin, pääsääntöisesti vuosiluokkaa alemmas (poikkeuksena 1.luokan oppilaat). Integrointi aloitetaan taide- ja taitoaineista ja sitä laajennetaan kielitaidon karttuessa.

Siirryttäessä valmistavasta opetuksesta perusopetukseen joko oman koulun tai jonkin muun koulun valmistavasta luokasta jokaisesta oppilaasta pidetään siirtopalaveri. Valmistavan luokan opettaja tekee yhteistyötä vastaanottavan luokan opettajan, S2-opettajan ja tarvittaessa erityisopettajan kanssa.